

Minn ranaema
haridustee.

Luuk, Helen
IMP

Minu vanema, Elisabeth Lurk, nelipõlvse nimega Pöder, sündis 1895. aastal, 18. aprillil Torma kihelkonnas, Arimurru vallas, Uuri külas.

Tata, Andres Pöder, oli talupidaja. Isa ta pärines Tartumaa Koela vallast. Tal oli Andres omandanud neljaalasilise algkooliduse, mis tagas lugemisõiguse ja aritmeetilise talupidaja vajaduse piirides.

Emma, Kadri Pöder nelinimega Naher, ei omandanud ka mingit eluaitset, sest talu vajas hooldust ning perenaist silma. Isa ta pärines Arimurru vallast, kust samuti oli omandanud neljaalasilise algkooliduse.

Andrese ja Kadri pere sündis kolm tütarit ja neli poega: August, Aleksander, Maria, Elisabeth, Heide, Jakob ja Karl. Majapidamine ja pere hooldamine nõudis auest hooldust ja vaeva. Sulasteid ning tüdrukuid ei petud, kannatama saadi madal jõudlusega. Viieaastane laps kaela kaudis saandati

ta rodutöödese. Peits põhikoolas sai reijus-
naine ja isa abistamine, tudumud abista-
sid una ning kantseldand nooremaid lap-
si. See ülesanne oli na nime manamul,
muna oli per nijas laps eha tiue tütar.

Ulv nidas oli na kool, nida nimetati
Ulv nida 4. klassiliseks algkooliks. Bune
uni laps esimese klassi võeti jidi ta noma
nõndanimetatud näitusepäeval. Eigemini neid
päevi oli mitu. Astaingselt alates sügisest
ning lõputades kevadega, noids tänapäeval.
hütarad koolilinnud igal reidel koolima-
jas. Põhiliselt õpetati neile muusika, see olus
tähti, lugemist, tähtede maalimist. Näida-
ti na numbreid, kuid arvutamiseni nel ii
jõutud.

Kohustuslik kooli nõutamine algas ühek-
sa aastast. Nijoulamilise algkooliduse tegid
läbi na noma Põdra per lapsed. Andumise
neist oli august, nida õpetaja palavalt no-
ritas edasi õppida, kuid paraku varajane
surm taustas selli koolust.

Algkool asus talust umbes kahe kilomeet-
ri ulatuses. Internaatil seal põlvud, sest oli
mõeldud kohalikele kübalaale. See oli
ühtne puust ühenovuseline maja. Poole al-
le pinnast hõirand õpetaja eluruumid, mil-
ledist ühte nimetati kantseliks. Kantseliks-

se nautsiti enamasti õpilasi, kes olid nille-
gi hooltuga harkama saanud.

Klassimunnies oli suur saal, mille kes-
kel asetses laudadest rahesin juhtades vii-
smese ja teise klassi ühile ning kolmanda
ja neljanda klassi teisele poole. Pidu-
de ajal, millas oli ainult jõulupüha, võeti rahesin
ära. Õpilastele muulus veel väike pime kor-
dor, mille seinad oli lüüdnud naelad üles-
te riputamiseks. Vahetusjaladused neil ei ol-
nud, klassimunnies rihviti räljalanõudega. Seal
samal koridoris oli ka kraanikauss, kum-
mõni ega salvrätid polnud. Tualitsemun-
asus õue peal.

Kooli personali muulus vaid kaks õpetajat.
Üks õpetas noormaid, teine vanemaid klasse.
Direktorit polnud, õpetaja oli kõige tähtsam.
Koolis asuvas majas näis ka üsna nais-
turaldus muine koristama.

Õppetöö algas septembris. Esimestel päe-
radel andis õpetaja vajaline kooliraamatute
nimenüja, mida tuli endal kauplusest
muretseda. Alguel kigutati puust tolvlitelt,
vanemates klassides lisandusid veel rihi-
nud.

Kui vanadema esimesse klassi lõas uue-
õppemuni küllalt palju tüdrukuid ja pois-
se. Esimeses klassis oli lapsi muus pingis

Igas ühes neid kolm. Suurt väljalangemist
 soovis põlvned ja kui see arv soovitada
 nelja alastiga saame õpetaste arvueskennu-
 selt seistmestõmme ümber.

Punnid algasid hommikul kell üheksa.
 Algas see jumalastõnaga. Kui õpetaja klõs-
 si tuli, näitas ta ühele näpuga, kes pidi
 kõvasti palve ette lugema. Siis alustati
 õppeainega. Esimeses alamis olid nendeks
 sügitaamine, lugamine, arvestamine, rone
 mille lugamine, testamendi lugamine. Need
 ained kestid kõige nelja aasta vältel.
 Järgnevalt lisandusid geograafia, künkõ.
 Viimase õpetati õmbust, nudumist, kugel-
 damist. Ka joonistamist ei alustatud kohe
 esimesest alamist. Pundumid täielikult loodus-
 õpetus, vahaline kasvatus.

Tavaliselt kestis päev nolla nelja; viieni
 õhtul. Nahkjal peeti lõunat. Söödi seda,
 mida olid kodust kaasa pandud. Keiti
 teitü kotis või pingi mõttis. Kõht täis, alus-
 tati taas tundidega kuni sojuniinemini.
 Viimases, päeva lõpetuses, oli tavaliselt
 laulmine. lauldi nii imalikult kui ka vai-
 nulinnu laule. Murgas astes harmoonium,
 mis hääli ühte hoidis. Teisi instrumente uso-
 lis ei olnud ega õpetatud. Kellel endal
 selle vastu huvi tekkis, näis vilamun'ne

juures või püüdis ise helisid välja meelitada.

Päevinuud õpilaste polnud ning kodune töö tuli meelde jätta. Igapäevaste õppeainete hulka kuulusid lugemine, matemaatika, laulmine ning testament. Neid õpiti enam-päevast laupäevani, ainsas vabaas päevaks jäi pühapäev.

Kes kodust tööd ei näinud tulla, palus küllelgi oma talvelit näidata või koguni üritas lahke naaber ise talle selle ära. Kuid siiski juhtus ka seda, et mõni laisk hoopis aastat nõudmas jäi, kuna sisetööks polnud sel viibedol ajal küllelgi mahti.

Pidurid uoolimajas ei petud. Ei nohtunud teiste uoolidega. Neidi pidulinnu oli jõukude ajal, mil vahesin uolnu pandi. Siis pidas õpetaja kõne, lapsed laulsid nooris ja kui sõdi pavid näte saadud, kati sammud uolu poole. Tante lõõnust ei tulnud küllelgi mõttesse.

Veine rõõmsahõngulisem oli riimane uoli-pär uoadel, mil igale ülele tunnistus näte anti, aga enne seda näis uimioptaja tannust katsumas. Lapsed seisd püski ning avaliselt pidid nad sis uidaagi laulma, arutamata või uimustele vaatama.

Kuigi alguolde uotis ueli aastat, oli andernamal rõõmalus ^{uimma} piale uolmandat uolam.

keskooli, mis arus Muotruse. Kuid nii mõne-
gi mitte mineme põhjusel sai uude vake-
nada.

Hindamissüsteemi koostas kolmest arvust:
1°; 2°; 3°. Tänapäeval saame selle kohta
õudse tabulid, hea ja väga hea. Mittera-
huldavat pole. Need pidid oma töö uuesti
teema või siis jäid uordama.

Kui vanema oma õpetajast rääkis, löid
ta silmad märka. August Säälä (põhi-
õpetaja, varemasti uaside õpetaja, õnnele,
talle andis abiõpetaja, uellas oli kohalik
arst.) oli hea inimene ning tore õpetaja.
Teda ei uanditud, vaid austati ja annata-
ti. Ingi hüüduine pole. Võibolla ri-
maks põhjuseks oli na see, et uanditi peale-
uabofaid, teda isa õpilaseuuna seas ju-
tus olma.

Peale uelja-aastast õpingut jäidi noju-
ni uindi keskooli. Kuna Põdra pere
ei uasutanud alitööjõudu, pidi na vana-
ma edasiõpingutest loobuma.

Kodus olid mõned aastad, et enne
leri uel paar aastat uolis uõia. Ku-
di nõndanimetatud rienduse alasi. Nüüd
uaidi uos uaid laupäeviti ja tegleti ai-
nult jumalorõnaga. lauldi, lēti testamen-
ti, piiblit.

See algas suvel tütarlastele, sügisel poegade-
tele ning kestis vili nädalate. Sellel ajavõr-
kumisel tegeldi usutõetusega, aga na pidas
nõrta, kes olei na uskumise juhataja, loenguid
hoiustest, kuidas nad teinud ja kuidas
neid ära hoida.

Kuigi alliga nagu nohustislini uoolite lõppes, täiendos vanadema end omblumoo-
lis. Seda andis näotutaja ja ainult nabele
neinle korraga uue uue vältel iga päev.
Kuidugi tuli selle eest ka nohustislini
maasta. Kõigem organismis valitsus pale
ilmuõde, mitmesuguseid taruta uursusi,
näitens omblus-, nohustislini-, teidutegemis-,
nohustislini- ja uursusi. Need nohustislini
vastavalt aastapäle kuigi taluomaniku
jumes, kuhu tuli ka juhendaja.

Selliga lõppesai minu vanavana, Elisabeth Põdra ^{hoidlaste} kes oli vahepeal juba pensionärine muutnud. Järgnevad aastad pühendas maapädamisele ja meele lapsele.